

JAN WĘGLEŃSKI

DYNAMIKA PROCESU STABILIZACJI
MIESZKAŃCÓW ŚWINCUJŚCIA

S p i s t r e ś o i

str.

WSTĘP - METODA I CEL BADANIA	1
ZMIANY W STRUKTURZE SPOŁECZNEJ - DEMOGRAFICZNEJ BADANEJ ZBIOROWOŚCI	2
RUCHLIWOŚĆ MIESZKAŃCÓW ŚWINCUJŚCIA	7
MIASTO W OPINII JEGO MIESZKAŃCÓW	16
OPTYZMIZM MIESZKAŃCÓW ŚWINCUJŚCIA	24
POCZUCIE STABILIZACJI MIESZKAŃCÓW ŚWINCUJŚCIA	27
ZAKOŃCZENIE - WNIOSKI I HIPOTEZY	43

W a r s z a w a

O B O P

1 9 6 2

WSTĘP - METODA I CEL BADANIA

Zadaniem niniejszego opracowania jest przedstawienie wyników powtórzonego przez OBOP w r.1961 badania nad poczuciem stabilizacji mieszkańców Świnoujścia. Pierwsze badanie przeprowadzono w sierpniu 1959 r., a jego rezultaty zostały omówione przez dr A.Pawłeczyńską w sprawozdaniu pt. "Poczucie stabilizacji mieszkańców Świnoujścia" /OBOP 1960 r./.

Świnoujście obrano za obiekt badań ze względu na bardzo ciekawe procesy społeczne, jakie w tym mieście zachodzą w ostatnim okresie. Do r.1957 rozwój miasta uległ pewnemu zahamowaniu. Przyczyniło się do tego zwłaszcza wprowadzenie ostrych przepisów granicznych, utrudniających napływ ludności i uniemożliwiających ruch wczasowy. Zasadnicze zmiany datują się od r.1958, kiedy to podjęta została przez Radę Ministrów uchwała w sprawie odbudowy i dalszego rozwoju Świnoujścia.

Uchwała ta ustalała podstawowe kierunki rozwoju miasta jako uzdrowiska o znaczeniu ogólnokrajowym i ośrodka wypoczynkowo - turystycznego oraz przewidywała rozbudowę rybołówstwa morskiego i znaczny rozwój portu. Poważne sumy przeznaczone zostały na budowę nowych domów, na restaurację domów wczasowych i na inwestycje komunalne. Dzięki rozbudowie miasta i zniesieniu surowych przepisów granicznych zahamowały został w dużym stopniu dawny masowy odpływ ludności i w Świnoujściu zaczęli się osiedlać nowi mieszkańcy.

Wyniki badania z r.1959 dostarczyły informacji o ludności mieszkającej w Świnoujściu, oraz o czynnikach ułatwiających i utrudniających jej stabilizację w tym mieście. Zadaniem powtórnego badania, przeprowadzonego w oparciu o prawie niezmienny kwestionariusz ankiety zesłizowanej w r.1959, było:

1. Zebranie informacji o zmianach, kierunkach i tendencjach zarysowujących się w dalszym przebiegu procesu stabilizacji mieszkańców Świnoujścia;
2. Ustalenie, w jakim stopniu napięta sytuacja polityczna, jaka miała miejsce w okresie realizacji badania /wrzesień 1961 r./ wpłynęła na pocucie stabilizacji mieszkańców Świnoujścia, miasta położonego przy samej zachodniej granicy.

Analizując poszczególne zagadnienia postaramy się przedstawić zmiany, jakie naszyły w opiniach mieszkańców Świnoujścia między rokiem 1959, a rokiem 1961.

W obu badaniach próby dobrano metodą losowania systematycznego z listy. Z ewidencji ludności wylosowano co 15 pełnoletniego mieszkańca miasta. W ten sposób w r.1961 otrzymano grupę 514 osób. Próba ta, w toku realizacji badania, została zmniejszona o 42 osoby, które wyprowadziły się ze Świnoujścia, co nie zostało odnotowane w ewidencji. Ostatecznie próba obejmowała 472 osoby i została zrealizowana w 80,1 %.

ZMIANY W STRUKTURZE SPOŁECZNO-DEMOGRAFICZNEJ BADANEJ ZBIOROWOŚCI

Nim przystąpimy do analizy problemu pocucia stabilizacji mieszkańców Świnoujścia, zobaczymy, jakim zmianom na przestrzeni tych dwóch lat uległa struktura społeczno - demograficzna mieszkańców miasta.

Na wstępie porównajmy proporcje mężczyzn i kobiet w Świnoujściu w r.1959 i w r.1961, w zestawieniu z danymi ogólnopolskimi:

Płeć	Świnoujście 1959 r.	Świnoujście 1961 r.	Polska 1959 r.
mężczyźni	54,8	48,1	48,0
kobiety	45,2	51,9	52,0
Razem %	100,0	100,0	100,0

Struktura płci mieszkańców Świnoujścia w r.1959 w porównaniu z danymi ogólnopolskimi była więc zupełnie nietypowa. Mężczyźni, którzy -- jak można przypuszczać -- odgrywali rolę pionierską w zasiedlaniu Świnoujścia, stanowili wtedy większość mieszkańców miasta. W r.1961 większość mieszkańców miasta stanowią już kobiety, a struktura płci jest w Świnoujściu taka sama jak w całej Polsce.

Porównanie struktury wieku mieszkańców Świnoujścia, odpowiadających na ankietę w r.1959 i w r.1961, w zestawieniu z danymi ogólnopolskimi, przedstawia się następująco:

Wiek /w latach/	Świnoujście 1959 r.	Świnoujście 1961 r.	Polska 1959 r.
18 - 29	42,4	37,0	31,1
30 - 39	32,9	24,7	21,7
40 - 49	10,3	12,5	17,7
50 i więcej	8,8	15,6	29,5
brak danych	5,6	0,2	-
Razem %	100,0	100,0	100,0

Z powyższego zestawienia widzimy, że struktura wieku mieszkańców Świnoujścia w latach 1959 - 1961, również uległa dość poważnym zmianom. W porównaniu z rokiem 1959, w Świnoujściu jest w r.1961 znacznie więcej osób ze starszych kategorii wieku, przy jednoczesnym zmniejszaniu się odsetka osób w wieku 18 - 29 lat. W dalszym ciągu jednak, w porównaniu z populacją ogólnopolską, Świnoujście jest miastem ludzi młodych, miastem, w którym ludzi w wieku powyżej 50 lat jest proporcjonalnie prawie dwukrotnie mniej niż w całej Polsce.

Porównajmy obecnie wykształcenie osób, odpowiadających na ankietę w r.1959 i w r.1961.

Wykształcenie	1959 r.	1961 r.	Różnice /%/
niepełno podstawowe	19,1	24,3	+ 5,2
podstawowe	30,7	38,0	+ 7,3
średnie	36,2	28,1	- 8,1
wyższe	3,2	4,1	+ 0,9
brak danych	10,8	5,5	- 5,3
Razem %	100,0	100,0	

Na podstawie powyższego zestawienia, możemy stwierdzić, że w r.1961 w stosunku do roku 1959 w Świnoujściu nastąpił spadek przeciętnego wykształcenia badanych osób.

Zobaczmy wreszcie, jak przedstawia się struktura zawodowa ludności Świnoujścia w r.1961 w porównaniu z r.1959.

Kategorie społeczno-zawodowe	1959r.	1961r.	Różnice /%/
robotnik niewykwalifikowany	11,9	14,4	+ 2,5
robotnik wykwalifikowany	29,7	27,4	- 2,3
pracownik fizyczno-umysłowy x/	7,7	3,8	- 3,9
pracownicy umysłowi bez wyższego wykształcenia	20,0	19,3	- 0,7
pracownicy umysłowi z wyższym wykształceniem	3,2	4,5	+ 1,3
inni	1,7	-	-
nie pracujący	18,3	22,2	+ 3,9
brak danych	17,5	8,4	- 9,0
Razem %	100,0	100,0	

x/ Np. pielęgniarki, sprzedawcy, listonosze itp.

Biorąc pod uwagę bardzo duży odsetek braków odpowiedzi w r.1959, możemy stwierdzić, że w ciągu ostatnich 2 lat, struktura zawodowa mieszkańców Świnoujścia nie uległa zasadniczym zmianom. W nieprecyzyjnych obliczeniach, wśród ogółu zatrudnionych w przemyśle jest w Polsce 65,5 % pracowników fizycznych i 34,5 % pracowników umysłowych, możemy więc stwierdzić, że struktura zawodowa mieszkańców Świnoujścia nie odbiega w zasadniczy sposób od struktury zawodowej w całej Polsce.

Przeprowadzimy teraz dokładniejszą analizę struktury zawodowej mieszkańców Świnoujścia. Poniżej zamieszczamy tabelę, ilustrującą strukturę zawodową mężczyzn i kobiet badanych w r.1959 i w r.1961.

Zawód	1959 r.		1961 r.	
	mężczyźni	kobiety	mężczyźni	kobiety
N = 100 %	222	193	204	224
niepracujący	1,3	38,7	2,1	40,8
robotnicy niewykwalifikowani	9,9	14,2	15,2	13,6
robotnicy wykwalifikowani	47,7	7,7	49,4	6,9
pracownicy umysłowi	32,8	28,4	27,5	27,8
inni i brak danych	8,3	11,0	5,8	10,9

Jak widzimy, struktura zawodowa zbiorowości mężczyzn i kobiet w Świnoujściu w r.1961 jest prawie taka sama jak w r.1959. Tak jak w r.1959, również w r.1961 w kategorii osób niepracujących znajdują się prawie wyłącznie kobiety, a wśród robotników wykwalifikowanych, zdecydowanie przeważają mężczyźni. Jedynie wśród mężczyzn w r.1961, w porównaniu z r.1959, nieznacznie zmalał odsetek pracowników umysłowych, a wzrósł odsetek robotników niewykwalifikowanych.

Podsumowując, możemy stwierdzić, że:

1. W Świnoujściu w r.1961 w porównaniu z r.1959 nastąpiła zasadnicza zmiana proporcji mężczyzn i kobiet, które obecnie są prawie identyczne jak w całej Polsce.

2. W dalszym ciągu Świnoujście jest miastem ludzi młodych, choć w porównaniu z r.1959 wyraźnie wzrósł odsetek ludzi ze starszych kategorii wieku, a zmalał odsetek osób najmłodszych.

3. W Świnoujściu w r.1961 jest proporcjonalnie znacznie więcej niż w r.1959 osób posiadających najniższe wykształcenie /podstawowe nieukończone i podstawowe/, a mniej osób z wykształceniem średnim. Wiąże się to z nieznacznym wzrostem wśród mężczyzn odsetka robotników niewykwalifikowanych, przy jednoczesnym zmniejszeniu się odsetka pracowników umysłowych.

RUCHLIWOŚĆ MIESZKAŃCÓW ŚWINOUJŚCIA

Aby dokładniej naświetlić zagadnienie poczucia stabilizacji mieszkańców Świnoujścia, ustalmy teraz, kiedy i skąd ludność Świnoujścia przybyła, oraz jakie czynniki spowodowały jej osiedlenie w tej właśnie miejscowości. Wyniki badań z r. 1959 i z r. 1961 są w zasadzie identyczne, dlatego też analiza przeprowadzona w niniejszym rozdziale opierać się będzie wyłącznie na danych otrzymanych w badaniach w r. 1961.

Napływ ludności do Świnoujścia w latach 1945 - 1961

Zobaczmy na wstępie, w jakich latach osiedlali się w Świnoujściu jego obecni mieszkańcy:

Rok przybycia do Świnoujścia	osób	%
1945	10	2,4
1946	23	5,4
1947	25	5,9
1948	17	4,0
1949	20	4,7
1950	13	3,1
1951	19	4,5
1952	29	6,8
1953	28	6,6
1954	24	5,7
1955	20	4,7
1956	25	5,9
1957	49	11,6
1958	40	9,4
1959	34	8,0
1960	24	5,4
1961	18	4,2
Razem	424	100,0

Przed 1950 r. osiedliło się w Świnoujściu 25,6 % badanych osób, a więc ogólnie mówiąc 1/4 obecnych mieszkańców miasta. Po roku 1957, kiedy to zmieniono obowiązujące dotąd w Świnoujściu ostre przepisy graniczne, osiedliło się w mieście prawie 40 % obecnych jego mieszkańców. Widoczny jest jednak, począwszy od r.1957, w którym przybyła najwięcej osób, stopniowy spadek odsetka osób przybywających do Świnoujścia.

Zestawiając rok przybycia do Świnoujścia z płcią badanych osób, nie stwierdzamy wyraźnie występujących różnic między okresem, w którym przybyli do Świnoujścia badani mężczyźni i kobiety. Jedynie w latach 1960 - 1956 osiedliło się trochę więcej kobiet niż mężczyzn /37,7 % w stosunku do 30,4 %/, natomiast w latach ostatnich 1960 - 1961 osiedliło się nieznacznie więcej mężczyzn /12,7 % w stosunku do 7,7 % wśród kobiet/.

Pamiętając, że jeszcze w r.1959 w Świnoujściu mieszkano więcej mężczyzn niż kobiet, a już w r.1961 nastąpiła zasadnicza zmiana pod tym względem, możemy wnosić o dużo większym ^{nie}ustabilizowaniu mężczyzn niż kobiet.

Zestawienie roku przybycia do Świnoujścia z wiekiem badanych osób warto zamieścić w całości.

Rok przybycia do Świnoujścia	Wiek /w latach/			
	18-29	30-39	40-49	50 i więcej
N = 100 %	157	147	53	66
1945 - 1950	12,7	32,0	39,6	30,7
1951 - 1956	27,6	41,5	28,3	36,8
1957 - 1959	40,7	18,4	26,4	28,8
1960 - 1961	17,1	7,5	3,8	1,5
brak danych	1,9	0,7	1,9	-

Analizując powyższe zestawienie, możemy stwierdzić występowanie bardzo ciekawego i charakterystycznego zjawiska: osoby osiedlające się w Świnoujściu, należą przeważnie do najmłodszej kategorii wieku.

Pracnie 60 % osób wśród badanych w wieku 18 - 29 lat, przybyło do Świnoujścia w latach 1957 - 1961; natomiast zdecydowana większość osób ze starszych kategorii wieku przybyła do Świnoujścia w latach 1945 - 1956 i, jak możemy przypuszczać znaczna ich część miała wówczas 18 - 29 lat.

Rok przybycia do Świnoujścia	Zawód			
	robotnik niewykw.	robotnik wykw.	prac. umysłowy	nie pracujący
N = 100 %	61	116	117	94
1945 - 1950	14,8	28,4	22,4	34,0
1951 - 1956	31,1	31,9	40,2	36,2
1957 - 1959	45,9	30,2	23,1	23,4
1960 - 1961	6,6	10,5	14,5	4,3
brak danych	1,6	-	0,8	2,1

Zestawiając rok przybycia do Świnoujścia z zawodem badanych, spostrzega się, że w ostatnich dwóch latach osiedliło się w Świnoujściu nieznacznie więcej procentowo pracowników umysłowych, niż robotników wykwalifikowanych lub robotników niewykwalifikowanych. W latach 1957 - 1959, w pierwszym okresie odbudowy Świnoujścia, przybyło natomiast znacznie więcej robotników niż pracowników umysłowych. Zwrócić trzeba również uwagę, że bardzo mały odsetek robotników niewykwalifikowanych osiedlił się w Świnoujściu w pierwszym okresie powojennym. Możemy przypuszczać, że znaczną część osób, które nie-~~posiadały~~ zawodu, w ciągu kilkunastu lat pobytu w Świnoujściu zdobyły tu zawód.

Rodzinne strony osiedleńców

Typ miejscowości, z której przybyli osiedleńcy	Osób	%
wieś	158	37,3
miasteczko do 10 tys. mieszkańców	63	14,9
miasto powyżej 10 tys. mieszkańców	171	40,3
brak danych	32	7,5
Razem	424	100,0

Jak widzimy, najliczniej reprezentowani są w Świnoujściu ludzie, którzy przybyli tu ze wsi /przeszło 1/3 badanych/ lub z miast liczących więcej niż 10 tys. mieszkańców, a stosunkowo mało osób przybyło do Świnoujścia z małych miasteczek.

Zestawmy teraz typ miejscowości, z której przybyły badane osoby, z rokiem osiedlenia się w Świnoujściu.

Typ miejscowości z której przybyli osiedleńcy	Rok przyjazdu do Świnoujścia			
	1945-50	1951-56	1957-59	1960-61
N = 100 %	108	145	123	42
wieś	32,4	41,4	35,0	45,2
miasteczko do 10 tys. mieszkańców	17,6	13,8	13,0	16,7
miasto powyżej 10 tys. mieszkańców	44,4	37,9	42,3	30,9
brak danych	5,6	6,9	9,7	7,2

W ostatnich 2 latach osiedliło się w Świnoujściu stosunkowo więcej niż w latach poprzednich osób pochodzących ze wsi, a jednocześnie zmalał wyraźnie odsetek osób przybyłych z większych miast.

Zobaczmy teraz, z jakich rejonów kraju pochodzi ludność mieszkająca obecnie w Świnoujściu.

Województwo lub terytorium	osób	%
1. przedwojenne polskie tereny zabużańskie	75	17,7
2. warszawskie	54	12,7
3. bydgoskie	46	10,8
4. poznańskie	41	9,7
5. lubelskie	34	8,0
6. zódzkie	31	7,3
7. białostockie	28	6,6
8. krakowskie	17	4,0
9. kieleckie	16	3,8
10. katowickie	16	3,8
11. rzeszowskie	15	3,5
12. gdańskie	13	3,1
13. inne	7	1,7
Razem	424	100,0

Najliczniejszą grupę regionalną na terenie Świnoujścia stanowią mieszkańcy dawnych polskich terenów zabużańskich. Poza tym do Świnoujścia przyjechały stosunkowo duże grupy ludności z województw warszawskiego, bydgoskiego i poznańskiego.

Ciekawe jest również w jakich okresach czasu przyjeżdżali do Świnoujścia badani z różnych rejonów kraju.

Województwo lub terytorium	Rok przyjazdu do Świnoujścia			
	1945-50	1951-56	1957-59	1960-61
N = 100 %	108	145	123	42
zabużańskie	18,5	15,8	21,9	9,5
warszawskie	14,8	13,8	10,6	11,9
poznańskie, łódzkie, gdańskie, bydgoskie	31,5	29,7	32,5	28,6
białostockie, lubelskie	9,3	17,9	14,6	16,6
kieleckie, rzeszowskie, krakowskie, katowickie	14,8	15,2	12,2	23,8
inne i brak danych	18,1	7,6	8,1	9,5

W ostatnich dwóch latach przybyło więc do Świnoujścia znacznie więcej niż w poprzednich latach osób z południowych województw kraju oraz znacznie mniej osób pochodzących z dawnych polskich terenów zabużańskich.

Częstość zmian miejsca zamieszkania przed przyjazdem do Świnoujścia

Interesujące jest, ile razy przed osiedleniem się w Świnoujściu, obecni mieszkańcy miasta zmieniali miejsce zamieszkania. Odpowiedź na to pytanie zawarta jest w zamieszczonej poniżej tabeli.

Czy przed przyjazdem do Świnoujścia badany zmieniał miejsce zamiesz- kania?	Osób	%
przyjechałem prosto do Świnoujścia	163	38,4
zmieniałem 1 raz	132	31,1
zmieniałem 2 razy	71	16,7
zmieniałem 3 razy	30	7,1
zmieniałem 4 i więcej razy	19	4,5
brak danych	9	2,1
Razem	424	100,0

Prawie 70 % badanych osób zmieniało miejsce zamieszkania w okresie powojennym najwyżej 1 raz, natomiast 11,6 % mieszkańców Świnoujścia zmieniało 3 i więcej razy miejsce zamieszkania i, jak można przypuszczać, jest to element raczej płynny. Zestawienie częstości zmian miejsca zamieszkania z wiekiem badanych osób pozwala stwierdzić, że osoby młode wykazały tylko nieznacznie większą ruchliwość od osób starszych.

Osadnictwo rodzinne i samotne

Z kolei zobaczymy, w jaki sposób badane osoby osiedlały się w Świnoujściu: czy przyjeżdżały samotnie, czy też razem z rodziną lub ze znajomymi?

Z kim badany przyjechał do Świnoujścia?	Osób	%
sam	132	31,1
z rodziną	279	65,8
ze znajomymi	10	2,4
brak danych	3,	0,7
Razem	424	100,0

Jak widzimy, prawie trzecią część mieszkańców miasta stanowią osoby, które przyjechały do Świnoujścia samotnie. Spotykamy wśród nich znacznie więcej mężczyzn niż kobiet /39,7 % w stosunku do 27,7%/. Kobiety natomiast znacznie częściej od mężczyzn przyjeżdżały do Świnoujścia razem z rodziną /71,4 % w stosunku do 59,8 %/. Wiek również w znacznym stopniu wpływa na sposób osiedlania się w Świnoujściu. Jak można było przewidzieć, osoby młodsze częściej przyjeżdżały do Świnoujścia samotnie /wśród osób w wieku 18-29 lat - 38,2 %; 30-31 lat - 36,0 %; wśród badanych powyżej 40 lat - 24,4 %/. Razem z rodziną osiedlały się najczęściej osoby najstarsze /powyżej 40 lat - 75,6.%; 30-39 lat - 64,0 % i w wieku 18-29 lat - 59,9 %/.

Przyczyny osiedlania się w Świnoujściu

Badane osoby podały następujące przyczyny osiedlenia się w Świnoujściu.

Przyczyny osiedlenia się w Świnoujściu	Osób	%
z powodu pracy, mieszkania, większych zarobków	113	26,7
przyjechałem do rodziny lub znajo- mych, którzy zamieszkali wcześniej w Świnoujściu	82	19,3
z powodu przeniesienia służbowego lub nakazu pracy	56	13,2
podobał się krajobraz-miasto	35	8,3
z powodów osobistych	29	6,8
przyjechałem z rodziną	21	5,0
złe warunki w dawnym miejscu zamieszkania zmusiły do wyjazdu na Ziemie Zachodnie	16	3,8
pozostałem po służbie wojskowej	13	3,1
przyjechałem transportem zza Bugu	9	2,1
przypadkowo	8	1,9
z powodu perspektyw rozwoju miasta	18	4,2
brak danych	22	5,2
Razem	424	100,0

Zostawmy obecnie trzy najczęściej wymieniane motywy osiedlenia się w Świnoujściu, z niektórymi cechami społeczno - demograficznymi badanych osób.

Okazuje się, że kobiety nieznacznie tylko częściej niż mężczyźni wymieniają przyjazd do rodziny lub znajomych mieszkających w Świnoujściu /21,4 % w stosunku do 17,1 %/, natomiast nakaz pracy otrzymywali częściej mężczyźni niż kobiety /16,6 % w stosunku do 10,0 %/. Motywy takie, jak dobra praca, otrzymanie mieszkania, wysokie zarobki, wymieniają równie często mężczyźni jak kobiety.

Jeśli zestawimy najczęściej wymieniane motywy przyjazdu do Świnoujścia z wiekiem badanych osób, okaże się, że najwięcej osób, które przybyły tu szukając pracy lub mieszkania, jest wśród odpowiadających w wieku 40 - 49 lat, a najwięcej osób, które otrzymały nakaz pracy lub były przeniesione służbowo do Świnoujścia, spotykamy wśród badanych w wieku 30 - 39 lat.

Robotnicy /wykwalifikowani i niewykwalifikowani/ dwukrotnie częściej niż pracownicy umysłowi przyjeżdżali do Świnoujścia na skutek namowy lub zachęty rodziny, natomiast pracownicy umysłowi znacznie częściej niż robotnicy byli przenoszani służbowo, lub otrzymywali nakazy pracy do Świnoujścia.

Zestawmy jeszcze najczęściej wymienione motywy osiedlenia się w okresie przyjazdu do Świnoujścia:

Najczęściej spotykane przyczyny osiedlenia się w Świnoujściu	Rok przyjazdu do Świnoujścia			
	1945-50 /100%=108/	1951-56 /100%=145/	1957-59 /100%=123/	1960-61 /100%=42/
z powodu pracy, mieszkania, wyższych zarobków	28,7	29,0	23,6	21,4
zachęta lub namowa rodziny lub znajomych	17,6	20,7	21,1	16,7
przeniesienie służbowe - nakaz pracy	12,0	19,3	8,9	7,1

Podkreślić należy, że najwięcej osób, które odpowiedziały, że zostały służbowo przeniesione do Świnoujścia, sprowadziło się tu w latach 1951-56, w okresie najściślej kontrolowanego napływu ludzi do miasta.

MIASTO W OPINII JEGO MIESZKAŃCÓW

Przeprowadzimy obecnie analizę materiałów mówiących o motywach zadowolenia mieszkańców Świnoujścia z pobytu w tym mieście, o trudnościach, na jakie napotykają mieszkańcy Świnoujścia oraz o wnoszonych przez nich postulatach ulepszeń. Wyniki badania z r.1961 porównamy z wynikami badania przeprowadzonego w r.1959.

Motywy zadowolenia z pobytu w Świnoujściu.

Na pytanie "Czy zadowolony jest Pan/i/ z osiedlenia się w Świnoujściu?" - 85,9 % badanych osób odpowiedziało w r.1961 "tak" lub "raczej tak", a 12,9 % "nie" lub "raczej nie". W r.1959 na to samo pytanie "tak" lub "raczej tak" odpowiedziało 88,6 % badanych osób, a "nie" lub "raczej nie" - 10,9 %.

Z kolei na pytanie - "Jeśli jest Pan/i/ zadowolony z osiedlenia się w Świnoujściu, to dlaczego?" - otrzymaliśmy następujące odpowiedzi:

Motywy zadowolenia	1959	1961	Różnice %
N = 100 %	405	424	
estetyczno krajoznawcze ^{x/}	31,4	34,2	+ 2,8
materialne ^{xx/}	17,0	21,2	+ 4,2
estetyczne i materialne	6,4	8,7	+ 2,3
związane z perspektywami rozbudowy miasta	5,5	3,1	- 2,4
przyzwyczajenie	-	3,5	+ 3,5
osobiste	6,4	2,8	- 3,6
inne	2,0	3,1	+ 1,1
brak danych i nie dotyczy	31,3	23,4	- 7,9

x/ Np.ładne położenie miasta, zdrowy klimat itp.

xx/ Np.dobra praca, wysokie zarobki, ładne mieszkanie itp.

Jak widzimy, w okresie 1959 - 1961, nie nastąpiły żadne zmiany w podawanych przez badane osoby motywach zadowolenia z osiedlenia się w Świnoujściu.

Zostawiając odpowiedzi na pytanie o motywy zadowolenia z osiedlenia się w Świnoujściu /otrzymane w badaniach przeprowadzonych w r.1961/ z okresem, w którym badane osoby osiedliły się w tym mieście, stwierdzamy występowanie bardzo ciekawej zależności. Okazuje się, że im dłużej badane osoby mieszkają w Świnoujściu, tym częściej wymieniają motywy materialne, jako decydujące o zadowoleniu z pobytu w tym mieście /od 1945 do 1950 r - 25,8 %; od 1951 do 1956 r. - 24,8 %; od 1957 do 1959 r - 16,3 %; od 1960 do 1961 - 11,0 %/.

Trudności związane z życiem w Świnoujściu

Porównajmy obecnie odpowiedzi na pytanie - "Co Panu/i/ utrudnia życie w Świnoujściu?" - zadane badanym osobom w r.1959 i w r.1961^{x/}.

Wymienione trudności	1959 r.	1961 r.	Różnica %
	100%=405	100%=424	
małe zarobki	27,4	29,2	+ 1,8
za małe mieszkanie	25,4	38,9	+ 13,5
nie lubię tutejszych ludzi	8,1	9,2	+ 1,1
jest za mało rozrywek	45,9	34,9	- 11,0
brak odpowiednich szkół	12,3	16,7	+ 4,4
złe zaopatrzenie	16,3	5,9	- 10,4
ohuliganstwo i pijaństwo	2,7	1,9	- 0,8
zła komunikacja	5,2	6,1	+ 0,9

x/ Odpowiadający mieli możliwość podkreślić więcej niż 1. odpowiedź i dlatego odsetki nie sumują się do 100 %.

Na odpowiedzi na pytanie o trudności życia w Świnoujściu otrzymane w r.1961, w porównaniu z r.1959, różnią się pomiędzy sobą dość poważnie. Zwrócić trzeba przede wszystkim uwagę na:

- 1/ bardzo poważny wzrost odsetka osób, które narzekają na złe mieszkanie;
- 2/ zmniejszenie się odsetka osób narzekających na braki w zaopatrzeniu i na brak rozrywek;
- 3/ pewien wzrost odsetka osób, które narzekają na brak odpowiednich szkół dla swoich dzieci.

W celu pełniejszego wyjaśnienia tych zmian, zestawiliśmy wymieniane w r.1961 trudności z okresem, w którym badane osoby osiedliły się w Świnoujściu.

Wymieniane trudności	Rok przyjazdu do Świnoujścia			
	1945 - 1950 /100%=108/	1951 - 1956 /100%=145/	1957-1959 /100%=123/	1960-1961 /100%=42/
małe zarobki	27,8	25,5	35,8	26,2
za małe mieszkanie	28,7	28,3	52,8	59,5
nie lubię tutajszych ludzi	7,4	13,1	6,5	9,5
jest za mało rozrywek	37,0	37,9	30,0	38,1
brak odpowiednich szkół	21,3	17,9	13,8	9,5
złe zaopatrzenie	4,6	7,6	6,5	-
chuligaństwo i pijaństwo	1,9	2,0	0,8	2,4
zła komunikacja	3,7	8,3	6,5	4,8
inne	17,4	5,5	6,5	7,1
nie nie utrudnia i brak danych	14,8	12,4	8,9	7,1

Z powyższego zestawienia wynika, że badani, którzy osiedlili się w Świnoujściu po r. 1957, prawie dwa razy częściej narzekają na złe mieszkanie, niż osoby, które osiedliły się w Świnoujściu przed r.1957. A więc poważny wzrost odsetka osób narzekających na złe warunki mieszkaniowe, spowodowany jest przede wszystkim napływem nowych osiedleńców, którzy w ostatnich 5 latach przybyli do Świnoujścia i znaleźli tam warunki mieszkaniowe już znacznie

gorsze niż osoby, które osiedliły się w Świnoujściu w pierwszych latach powojennych.

Większy w r.1961 niż w r.1959 odsetek osób skarżących się na brak odpowiednich szkół, spowodowany jest z pewnością przede wszystkim rosnącą liczbą dzieci kończących szkołę podstawową.

Poważne zmniejszenie się w r.1961 odsetka osób, które narzekają na brak rozrywek i zła zaopatrzenie, jest efektem postępującej rozbudowy i rozwoju miasta. Nie stwierdzamy żadnych wyraźnie występujących zależności między wymienianymi trudnościami życia w Świnoujściu, a płcią badanych osób. Jedynie na złą komunikację narzekają znacznie częściej mężczyźni niż kobiety /10,8 % w stosunku do 1,8 %/. Związane to jest zapewne z częstszym korzystaniem przez mężczyzn ze środków lokomocji - na drodze między miejscem pracy, a domem.

Natomiast wiek w bardzo wyraźny sposób wpływa na częstość wymieniania niektórych trudności. Osoby młode dużo częściej od osób starszych skarżą się na brak rozrywek /np.18-29 lat - 42,0%; 50 i więcej lat - 19,7 %/ oraz na złe mieszkanie /np.18-29 lat - 59,2 %; 50 i więcej lat - 30,3 %/. W r.1959 na złe mieszkanie narzekało 21,7 % osób w wieku 18-29 lat, a 10,3 % osób w wieku powyżej 40 lat. A więc wzrost narzekań na złe mieszkanie widoczny jest głównie wśród ludzi najmłodszych, a w mniejszym stopniu wśród ludzi najstarszych, zaś prawie zupełnie jest niewidoczny wśród badanych w wieku 30-39 lat. Wyniki te potwierdzają nasze poprzednie wnioski, pamiętamy, że wśród osób młodych przeważają osoby, które osiedliły się w Świnoujściu w ostatnich 5 latach, a wśród tych z kolei, skargi na złe mieszkanie spotykamy dwukrotnie częściej, niż wśród osób wcześniej przybyłych do Świnoujścia. Na zbyt niskie zarobki narzekają, podobnie jak w r.1959, najczęściej osoby z najstarszej kategorii wieku /np.18-29 lat - 30,6 %, 30-39 lat - 25,9 %, 50 i więcej lat - 39,4 %/.

Zestawiając wymieniane trudności z przynależnością społeczno-zawodową badanych osób, możemy stwierdzić, że robotnicy dużo częściej od pracowników umysłowych narzekają na złe mieszkanie /robotnicy niewykwalifikowani - 47,5 %, robotnicy wykwalifikowani - 42,2 %, pracownicy umysłowi - 29,9 %/. Wzrost odsetka osób

narzekających na złe warunki mieszkaniowe w porównaniu z rokiem 1959 nastąpił proporcjonalnie we wszystkich kategoriach społeczno-zawodowych. Na brak rozrywek częściej skarżą się jednak pracownicy umysłowi niż robotnicy /wśród pracowników umysłowych 52,1%, a wśród robotników niewykwalifikowanych - 21,3 % i wykwalifikowanych - 34,5 %/.

Tendencja do zmiany zawodu

Do analizy zagadnienia poczucia stabilizacji ważne jest ustalenie, czy badane osoby zadowolone są z wykonywanego zawodu, czy też pragną zmienić zawód. Odpowiedzi na pytanie: "W jakim zawodzie najchętniej by Pan/i/ pracował/a?" otrzymane w r.1959 i w r.1961 przedstawiają się następująco:

Stosunek do sytuacji zawodowej	1959r.	1961r.	Różnica %
N = 100 %	405	424	
nie chcą zmieniać zawodu	57,8	46,5	-11,3
chcą zmienić zawód	23,7	29,3	+ 5,6
nie chcą pracować zawodowo i brak danych	18,5	24,2	+ 5,7

Jak widzimy, w r.1961 nastąpił w porównaniu z r.1959 wzrost odsetka osób, które pragną zmienić zawód, jednocześnie zaś zmalał odsetek osób, które nie chcą zmieniać zawodu. Wydawałoby się, że jest to związane ze znacznym zwiększeniem się w Świnoujściu w r.1961, w stosunku do r.1959, odsetka osób z wykształceniem nieukończonym podstawowym i podstawowym, oraz ze zwiększeniem się odsetka robotników niewykwalifikowanych. Osoby te, posiadające najniższe kwalifikacje zawodowe, szukają w Świnoujściu lepszych warunków materialnych, najczęściej w drodze zmiany zawodu. Hipoteza ta potwierdza się tylko częściowo, gdy zestawimy odpowiedzi na pytanie o stosunek do pracy zawodowej, uzyskane w badaniach przeprowadzonych w r.1961, z przynależnością społeczno - zawodową badanych osób i gdy wyniki porównamy z wynikami analogicznej korelacji dokonanej na materiale z r.1959.

Stosunek do sytua- cji zawo- dowej	1959 r.				1961 r.			
	robotni- cy nie- wykwali- fikowani	robot- nicy wykwa- lifi- kowani	pracow- nicy umysło- wi	nie pra- cuje	robot- nicy niewy- kwali- fikc- wani	robot- nicy wykwa- lifi- kowani	pracow- nicy umysło- wi	nie pracuje
N = 100%	46	120	125	74	61	116	117	94
nie chcą zmienić zawodu	37,5	70,8	75,2	24,3	32,8	75,0	60,7	14,9
chcą zmie- nić zawód	43,8	19,2	13,6	31,0	44,3	19,0	25,6	43,6
chcą pracować zawodowo i brak danych	118,7	110,0	11,2	44,7	22,9	6,0	13,7	41,5

W porównaniu z rokiem 1959, w dwa lata później bardzo znacznie wzrósł odsetek osób niezadowolonych z wykonywanej pracy wśród pracowników umysłowych oraz w mniejszym stopniu - wśród robotników niewykwalifikowanych. Natomiast wśród robotników wykwalifikowanych odsetek osób, które nie chcą zmienić swego zawodu w porównaniu z r. 1959, nieco wzrósł. Okazało się również, że im krócej badane osoby mieszkają w Świnoujściu, tym większy odsetek osób nie chce zmienić swego zawodu /od r. 1945 do 1950 - 45,4 %; od 1951 do 1956 - 47,6%; od 1957 do 1959 - 50,4 %; od r. 1960 do 1961 - 52,3%/. Taki kierunek zależności może świadczyć o tym, że niezadowolenie z wykonywanej pracy będzie się wśród mieszkańców Świnoujścia w przyszłości pogłębiać.

Postulaty i propozycje ulepszeń

Na pytanie - "Co Pana/i/ zdaniem należałoby w Świnoujściu przede wszystkim ulepszyć, żeby ludziom było łatwiej żyć?" - otrzymaliśmy następujące rozkłady odpowiedzi:^{x/}

Postulaty dotyczące	1959 r.	1961 r.	Różnica %
	100%=405	100%=424	
poprawy zaopatrzenia	51,4	25,9	- 25,5
budowy mieszkań	24,3	23,8	- 0,5
usprawnienie komunikacji	18,9	22,2	+ 3,3
inwestycje komunalnych	15,6	13,0	- 2,6
zwiększenie ilości rozrywek kulturalnych	13,2	13,4	+ 0,2
budowy nowych zakładów przemysłowych	10,4	11,3	+ 0,9
zwiększenie zarobków	5,5	5,2	- 0,3
likwidacji ohuligaństwa i pijaństwa	4,0	4,7	+ 0,7
usprawnienia pracy organów władzy	4,0	4,7	+ 0,7
budowy nowych szkół i przedszkoli	3,2	9,2	+ 6,0
poprawy opieki lekarskiej	2,7	2,4	- 0,3
innych spraw	6,0	5,7	- 0,3

Porównując postulaty wnoszone przez mieszkańców Świnoujścia w r.1959 i w r.1961, musimy wrócić przede wszystkim uwagę na dwukrotne zmniejszenie się odsetka osób postulujących poprawę

^{x/} Badane osoby wymieniały często po parę postulatów ulepszeń, dlatego w zestawieniu odsetki przekraczają 100 %.

zaopatrzenia miasta w podstawowe produkty.

Złożyły się na to przypuszczalnie dwie przyczyny:

1/ w ciągu 2 lat nastąpił w Świnoujściu znaczny rozwój placówek handlowych;

2/ badanie w r. 1961 przeprowadzone po sezonie wczasowych /1959 - sierpień, 1961 - wrzesień/.

Zasygnalizować należy również większy w roku 1961 niż w roku 1959 odsetek osób postulujących budowę nowych szkół i przedszkoli.

OPTYZMIZM MIESZKAŃCÓW ŚWINOUJŚCIA

Nim przystąpimy do analizy poglądów badanych osób na przyszłe warunki życia w Świnoujściu, w związku z rozbudową miasta zobaczymy, czy badane osoby uważają, że w ciągu ostatnich 2 lat warunki życia w Świnoujściu polepszyły się, czy pogorszyły?

Czy warunki życia Pana/i/ rodziny w Świnoujściu w ciągu ostatnich 2 lat polepszyły się czy pogorszyły?	Osób	%
polepszyły się	137	32,8
trochę polepszyły się	76	17,9
pozostały bez zmian	117	27,6
trochę pogorszyły się	32	7,5
pogorszyły się	46	10,8
brak danych	16	3,8
Razem	424	100,0

Okolo 50 % odpowiadających stwierdziło, że warunki życia w Świnoujściu w ciągu ostatnich 2 lat polepszyły się, a tylko 18 % badanych uznało, że warunki życia ich rodzin uległy pogorszeniu.

Płeć, jak się okazało, nie wpływa w żadnym stopniu na ocenę poprawy warunków życia, obserwujemy natomiast pewną zależność ocen od wieku:

Ocena poprawy warunków życia w ciągu ostatnich 2 lat	Wiek /w latach/			
	18-29	30-39	40-49	50 i wię- cej
N = 100 %	157	147	53	66
polepszyły się	47,1	57,8	45,3	45,4
pozostały bez zmian	34,4	19,7	24,5	30,3
pogorszyły się	13,3	18,4	30,2	21,2
brak danych	1,2	4,1	-	3,1

Jak widzimy, osoby w wieku 30 - 39 lat najczęściej stwierdzały polepszenie się warunków życia, natomiast osoby w wieku 40 - 49 lat stosunkowo najczęściej odczuwały pogorszenie.

Okazuje się ponadto, że pracownicy umysłowi w największym stopniu odczuli w ostatnich 2 latach poprawę warunków życia.

Ocena poprawy warunków życia w ciągu ostatnich 2 lat	Zawód			
	robotnik nielwykw.	robotnik wyk.	prac. umysłowy	nie pracuje
N = 100 %	61	116	117	94
poproszyły się	52,5	46,6	58,2	46,8
pozostały bez zmian	22,9	26,8	29,9	29,8
pogorszyły się	23,0	21,6	9,4	23,4
brak danych	1,6	5,1	4,4	-

Bardzo interesujące jest zestawienie odpowiedzi na pytanie o ocenę poprawy warunków życia z odpowiedziami na pytanie o trudności życia w Świnoujściu. Okazuje się, że wśród badanych, którzy narzekają na za małe zarobki - 31,4 % twierdzi, że warunki ich życia uległy poprawie - 30,6 %, że pozostały bez zmian i 29,5 % że się pogorszyły. Również wśród badanych narzekających na złe mieszkanie spotykamy stosunkowo duży odsetek osób, które twierdzą, że warunki ich życia uległy pogorszeniu /poproszyły się - 38,2 % pozostały bez zmian - 32,7 % i pogorszyły się - 22,4 %/. Natomiast wśród osób narzekających na brak rozrywek - 59,5 % badanych twierdzi, że warunki ich życia uległy poprawie - 25,0 %, pozostały bez zmian i tylko 12,2 % że uległy pogorszeniu.

Możemy więc stwierdzić, że złe warunki mieszkaniowe i narzekania na zbyt niskie zarobki mają decydujący wpływ na ocenę poprawy warunków życia, natomiast skargi na brak rozrywek nie mają wpływu na ocenę poprawy warunków życia i wymieniane są przeważnie przez ludzi których warunki życia uległy poprawie.

Rozkłady odpowiedzi na pytania mające określić optymizm mieszkańców Świnoujścia przedstawiają się następująco:

	1959 r.	1961r.	Różnice
Czy Pana/i/ zdaniem rozbudowa Świnoujścia polepszy warunki życiowe wszystkich mieszkańców miasta?			
N = 100 %	405	424	
znacznie polepszy	75,9	70,3	-5,6
trochę polepszy	13,9	14,2	+0,3
nie polepszy	3,5	3,8	+0,3
nie mam zdania i brak danych	6,7	11,7	+5,0

	1959r.	1961r.	Różnice
Czy spodziewa się Pan/i/, że rozbudowa Świnoujścia polepszy warunki życiowe Pana/i/ rodziny?			
N = 100 %	405	424	
spodziewam się polepszenia	81,2	74,1	-7,1
nie spodziewam się polepszenia	14,6	16,5	+1,9
nie wiem i brak danych	4,2	9,4	+5,2

Mimo iż połowa badanych osób uznała, że warunki życia w Świnoujściu w ostatnich 2 latach uległy poprawie, w r. 1961 obserwujemy nieznaczny spadek nastrojów optymistycznych. Przypuszczać należy, że postępująca rozbudowa Świnoujścia rozczarowała pewną część mieszkańców miasta bądź brakiem natychmiastowych wyraźnych efektów, bądź też zbyt powolnym, ich zdaniem tempem.

Analiza odpowiedzi na pytania określające stopień optymizmu mieszkańców Świnoujścia - wykazała brak wyraźnie występujących zależności nastrojów od cech społeczno - demograficznych badanych osób. Nieznaczny spadek nastrojów optymistycznych w stosunku do r.1959 następował również proporcjonalnie we wszystkich wydzielonych kategoriach analizowanych cech społeczno - demograficznych.

Jedynie na pytanie - "Czy spodziewa się Pan/i/, że rozbudowa Świnoujścia polepszy warunki życiowe Pana/i/ rodziny?" ^{spowodowany} mniejszy odsetek pozytywnych odpowiedzi jest/ przede wszystkim odpowiedziami kobiet, które w r.1961 wykazały mniejszy optymizm niż w r.1959, /na powyższe pytanie w r.1959 "tak": mężczyźni - 81,5 %, kobiety - 80,7 %, w r.1961 "tak" - mężczyźni - 78,9 %, kobiety - 69,6 %/.

POCZUCIE STABILIZACJI MIESZKAŃCÓW ŚWINOUJŚCIA

Zarówno w badaniach przeprowadzonych w r.1959 jak i w 1961 nałożono, że następujące dwa pytania określają poczucie stabilizacji mieszkańców Świnoujścia:

1. "Czy zadowolony jest Pan/i/ z osiedlenia się w Świnoujściu?"
2. "Czy chciałby Pan/i/ żeby Pana/i/ dzieci pozostały na stałe w Świnoujściu?"^{x/}

Rozkład odpowiedzi na powyższe dwa pytania w r.1961 w porównaniu z r.1959 przedstawia się następująco:

Czy zadowolony jest Pan/i/ z osiedlenia się w Świnoujściu?	1959r.	1961r.	Różnice %
tak	77,3	72,9	-4,4
raczej tak	11,3	13,0	+1,7
raczej nie	5,7	6,1	+0,4
nie	5,2	6,8	+1,6
brak danych	0,5	1,2	+0,7

^{x/} Odpowiedzi na to pytanie z r.1959 i z r.1961 są tylko częściowo porównywalne. W r.1959 przy pytaniu tym były następujące gotowe odpowiedzi do podkreślenia: "tak", "nie" i "nie wiem", zaś w roku 1961 - tylko "tak" i "nie".

Czy chciałby Pan/i/ żeby Pana/i/ dzieci pozostały na stałe w Świnoujściu?		1959r.	1961r.	Różnice %
I	tak	55,8	64,4	+ 8,6
II	nie	13,4	21,0	+ 7,6
I	nie wiem	23,1	7,3	-15,8
I	brak danych	7,7	7,3	- 0,4

Jak widzimy, odsetek osób zadowolonych z osiedlenia się w Świnoujściu pozostał w r.1961 w zasadzie taki sam jak w r.1959. Nastąpiły natomiast znaczne zmiany w odpowiedziach na pytanie o chęć pozostawienia dzieci na stałe w Świnoujściu. Zmalał w roku 1961, w stosunku do roku 1959 /przypuszczalnie, głównie na skutek zmian w gotowych odpowiedziach do podkreślenia na to pytanie/ odsetek odpowiedzi "nie wiem", przy jednoczesnym wzroście odsetka odpowiedzi: "tak" i "nie".

Płeć, a poczucie stabilizacji

Płeć	1959 r.			1961 r.			Różnice %
	Czy zadowolony jest Pan/i/ z osiedlenia się w Świnoujściu?	Czy chciałby Pan/i/ żeby dzieci Pana/i/ pozostały na stałe w Świnoujściu?		Czy zadowolony jest Pan/i/ z osiedlenia się w Świnoujściu?	Czy chciałby Pan/i/ żeby dzieci Pana/i/ pozostały na stałe w Świnoujściu?		
	tak	nie	brak raczej, raczej, tak	tak	nie	nie wiem	brak odpo- wie- dzi
mężczyźni	87,8	11,7	0,5	56,0	11,7	27,4	5,0
kobiety	89,4	10,0	0,6	56,2	19,9	17,7	6,6

Płeć	1961 r.							
	Czy zadowolony jest Pan/i/ z osiedlenia się w Świnoujściu?			Czy chciałby Pan/i/ żeby Pana/i/ dzieci pozostały na stałe w Świnoujściu?				
	tak	nie	brak	tak	nie	nie	brak	
	raczej	raczej	odpo-					wiedzi
	tak	nie	wiedzi					wiedzi
mężczyźni	89,7	9,8	0,5	69,1	16,2	5,9	8,8	
kobiety	82,3	15,9	1,8	60,0	25,5	2,3	5,8	

Z zestawienia widzimy, że w r.1959 odsetki mężczyzn i kobiet zadowolonych z osiedlenia się w Świnoujściu były prawie jednakowe. W r.1961 odsetek mężczyzn zadowolonych z osiedlenia się w Świnoujściu jest już trochę wyższy, niż odsetek kobiet. Jeśli chodzi o plany dotyczące przyszłości dzieci, to odsetek mężczyzn i kobiet pragnących, aby ich dzieci pozostały na stałe w Świnoujściu był w r.1959 również identyczny, a w r.1961 mężczyźni częściej od kobiet pragnęli, aby ich dzieci pozostały na stałe w Świnoujściu. Możemy stąd wnosić, że mężczyźni stosunkowo łatwiej przystosowują się do warunków panujących w Świnoujściu.

Wiek, a poczucie stabilizacji

Wiek /w latach/	1959 r.							
	Czy zadowolony jest Pan/i/ z osiedlenia się w Świnoujściu?			Czy chciałby Pan/i/ żeby Pan/i/ dzieci pozostały na stałe w Świnoujściu?				
	tak i raczej	nie, raczej	brak danych	tak	nie	nie wiem	brak odpo- wiedzi	
	tak	nie						
18-29	84,7	14,1	1,2	47,1	17,7	31,2	4,0	
30-39	90,2	9,8	-	57,6	19,7	15,9	6,8	
40-49	90,5	9,6	-	71,4	4,8	19,0	4,8	
50 i więcej	97,2	2,8	-	66,8	5,6	25,0	2,8	

Wiek /w latach/	1961 r.							
	Czy zadowolony jest Pan/i/ z osiedlenia się w Świnoujściu?				Czy chciałby Pan/i/ żeby Pana/i/ dzieci pozostały na stałe w Świnoujściu?			
	tak, raczej tak	nie, raczej nie	brak odpow. brak		tak	nie	nie wiem	brak odpow.
18 - 29	79,0	19,7	1,3		52,2	28,7	7,6	10,8
30-39	89,8	8,8	1,4		73,5	17,8	6,1	3,4
40 - 49	86,8	13,2	-		71,7	17,8	5,7	5,7
50 i więcej	93,8	4,5	1,8		65,1	15,2	10,6	9,1

Jak widzimy, osoby młode /18-29 lat/ wykazują znacznie mniejsze poczucie stabilizacji, niż osoby ze starszych kategorii wieku. Co więcej, w stosunku do r.1959 nastąpił w roku 1961 wyraźny spadek poczucia stabilizacji wśród osób z najmłodszej kategorii wieku.

Przypuszczalnie ma to pewien związek z okresem przybycia do Świnoujścia, gdyż - jak pamiętamy - wśród osiedlających się w Świnoujściu w ostatnich latach znaczną przewagę mają ludzie młodzi. Zwrócić jeszcze należy uwagę na bardzo znaczny wśród badanych w wieku 30-39 lat wzrost odsetka osób pragnących, aby ich dzieci pozostały na stałe w Świnoujściu.

Przynależność społeczno - zawodowa, a poczucie stabilizacji

Kategorie społeczno- zawodowe	1959 r.							
	Czy zadowolony jest Pan/i/ z osiedlenia się w Świnoujściu?				Czy chciałby Pan/i/ żeby Pana/i/ dzieci pozostały na stałe w Świnoujściu?			
	tak, raczej tak	nie, raczej nie	brak danych		tak	nie	nie wiem	brak odpo- wiedzi
robotnik niewykw.	84,8	15,2	-		63,1	10,9	23,9	2,1
robotnik wykw.	89,1	10,1	0,8		57,4	11,6	24,0	7,0
prac.umysłowy	91,7	8,3	-		53,0	21,2	19,7	6,1
nie pracuje	87,0	11,6	1,4		56,0	14,5	26,0	2,9

Kategorie społeczno-zawodowe	1961 r.							
	Czy zadowolony jest Pan/i/ z osiedlenia się w Świnoujściu?			Czy chciałby Pan/i/ żeby Pana/i/ dzieci pozostały na stałe w Świnoujściu?				
	tak	nie	brak	tak	nie	nie	brak	
	raczej tak	raczej nie	odpow.		wiem		odpow.	
robotnik niewykw.	88,5	11,5	-	72,1	13,1	8,2	6,6	
robotnik wykw.	90,5	8,6	0,9	67,2	12,1	9,5	11,2	
prac.umysłowy	87,2	12,0	0,8	59,0	30,8	6,8	3,4	
nie pracuje	81,9	17,0	1,1	64,9	25,6	4,2	5,3	

Widzimy, że wśród pracowników umysłowych nastąpił w r.1961 r. w porównaniu z r.1959, nieznaczny spadek odsetka osób zadowolonych z osiedlenia się w Świnoujściu.

Również jeśli chodzi o plany co do przyszłości dzieci, to w r.1961 w porównaniu z r.1959 wśród pracowników umysłowych nieznacznie tylko, w stosunku do wzrostu, jaki obserwujemy wśród robotników, wzrósł odsetek osób pragnących, aby ich dzieci pozostały na stałe w Świnoujściu.

Za wskaźnik poczucia stabilizacji przyjęliśmy również odpowiedź na następujące pytanie, zadane osobom badanym w r.1961: "Gdyby miał Pan/i/ możliwość osiedlenia się gdzie indziej, czy chciałby Pan/i/ wyjechać ze Świnoujścia?" Odpowiedzi na to pytanie zawarte są w poniższej tabeli:

Gdyby miał Pan/i/ możliwość osiedlenia się gdzie indziej, czy chciałby Pan/i/ wyjechać ze Świnoujścia?	Osób	%
tak	129	30,4
nie	283	66,8
brak danych	12	2,8
Razem	424	100,0

Zestawiając odpowiedzi na powyższe pytanie z płcią badanych osób, możemy stwierdzić, że kobiety dużo częściej niż mężczyźni deklarują chęć wyjazdu ze Świnoujścia /37,7 % w stosunku do 22,5 %/. Również zestawienie powyższego pytania z wiekiem badanych osób potwierdza nasze poprzednie wnioski. Okazuje się, że gotowość do wyjazdu ze Świnoujścia deklarują przede wszystkim ludzie z najmłodszej kategorii wieku /wśród osób w wieku 18-29 lat - 37,6 %; 30-39 lat - 23,1%; 40-49 lat - 26,4 %; wśród osób powyżej 50 lat - 33,3 %/. Korelacja z przynależnością społeczno - zawodową pozwala nam stwierdzić, że wśród robotników niewykwalifikowanych - 27,9 % ewentualnie wyjechałoby ze Świnoujścia, wśród robotników wykwalifikowanych - 17,2 % a wśród pracowników umysłowych aż - 40,2 %.

Zobaczmy teraz, jaki związek zachodzi między odpowiedziami na wyżej omówione pytanie, a odpowiedziami na pytanie o zadowolenie z pobytu w Świnoujściu i na pytanie - czy odpowiadający chciałby, aby jego dzieci pozostały w Świnoujściu.

Gdyby miał Pan/i/ możliwość osiedlenia się gdzie indziej, czy chciałby Pan/i/ wyjechać ze Świnoujścia?	Czy zadowolony jest Pan/i/ z osiedlenia się w Świnoujściu?			Czy chciałby Pan/i/ żeby dzieci pozostały na stałe w Świnoujściu?			
	tak, raczej tak	nie, raczej nie	brak danych	tak	nie	nie wiem	brak danych
N = 100 %	364	55	5	273	89	31	3
tak	23,9	70,9	60,0	13,5	77,5	41,9	32,3
nie	73,9	21,8	40,0	85,4	22,5	45,3	51,6
brak danych	2,2	7,3	-	1,1	-	12,8	16,1

Widoczne jest występowanie bardzo wysokiej zależności między odpowiedziami na pytanie o ewentualną chęć wyjazdu ze Świnoujścia, a zadowoleniem z pobytu w Świnoujściu i chęcią, aby dzieci pozostały na stałe w Świnoujściu. Możemy stąd wnosić, że odpowiedzi na dwa wymienione na wstępie pytania charakteryzują pewną ogólniejszą postawę, którą nazwalismy poczuciem stabilizacji.

Rok przybycia do Świnoujścia, a poczucie stabilizacji

Okres i sposób osiedlenia się w Świnoujściu oraz inne czynniki, które będziemy teraz kolejno analizowali, wywierały w roku 1959 niemal dokładnie taki sam wpływ na opinie, jak w r. 1961. Z tego względu poprzestaniemy na przedstawieniu wyników drugiej fazy badań.

Rok przybycia do Świnoujścia	N=100 %	Czy zadowolony jest Pan/i/ z osiedlenia się w Świnoujściu?		
		tak, raczej tak	nie, raczej nie	brak danych
1945 - 1950	108	92,6	6,5	0,9
1951 - 1956	145	89,9	11,1	-
1957 - 1959	123	78,9	19,5	1,6
1960 - 1961	42	80,9	16,7	2,4

Rok przybycia do Świnoujścia	N=100 %	Czy chciałby Pan/i/ aby Pana/i/ dzieci pozostały na stałe w Świnoujściu?			
		tak	nie	nie wiem	brak danych
1945 - 1950	108	72,2	14,8	5,5	6,5
1951 - 1956	145	62,8	22,0	9,7	5,5
1957 - 1959	123	63,5	25,2	4,8	6,5
1960 - 1961	42	54,8	21,4	9,5	14,3

Rok przybycia do Świnoujścia	N=100 %	Gdyby miał Pan/i/ możliwość osiedlenia się gdzie indziej, czy chciałby Pan/i/ wyjechać ze Świnoujścia?		
		tak	nie	brak danych
1945 - 1950	108	25,0	73,1	1,9
1951 - 1956	145	33,1	64,8	2,1
1957 - 1959	123	35,8	62,6	1,6
1960 - 1961	42	19,0	71,4	9,6

Ogólnie możemy powiedzieć, że stosunkowo najwyższe poczucie stabilizacji wykazują osoby, które najdłużej mieszkają w Świnoujściu. Trzeba jednak stwierdzić, że długość pobytu w Świnoujściu w niewielkim stopniu wpływa na wzrost poczucia stabilizacji.

Poczucie stabilizacji, a pochodzenie regionalne

Rejon, z którego przybyli osiedleńcy	N=100 %	Czy zadowolony jest Pan/i/ z osiedlenia się w Świnoujściu?			
		tak, raczej tak	nie, raczej nie	brak danych	
z zą Bugu	75	90,7	8,0	1,3	
warszawskie	54	79,6	20,4	-	
bydgoskie, poznańskie, łódzkie, gdańskie	131	87,0	12,2	0,8	
białostockie, lubelskie	62	88,7	9,7	1,6	
kieleckie, rzeszowskie, katowickie, krakowskie	64	81,2	18,8	-	
inne i brak danych	38	84,6	7,7	7,7	

Rejon, z którego przybyli osiedleńcy	N=100 %	Czy chciałby Pan/i/ aby Pana/i/ dzieci pozostały na stałe w Świnoujściu?			
		tak	nie	nie wiem	brak danych
z zą Bugu	75	72,0	13,3	4,0	10,7
warszawskie	54	63,0	24,1	7,5	5,6
bydgoskie, poznańskie, łódzkie, gdańskie	131	65,6	25,9	5,3	3,0
białostockie, lubelskie	62	59,7	21,0	1,7	9,7
kieleckie, rzeszowskie, katowickie, krakowskie	64	60,9	20,3	10,9	7,8
inne i brak danych	38	60,5	15,8	7,9	13,7

Rejon, z którego przybyli osiedleńcy	N=100 %	Gdyby miał Pan/i/ możliwość osiedlenia się gdzie indziej, czy chciałby Pan/i/ wyjechać ze Świnoujścia?		
		tak	nie	brak danych
zna Buga	75	26,7	72,0	1,3
warszawskie	54	35,2	64,8	-
bydgoskie, poznańskie, łódzkie, gdańskie	131	35,1	63,3	1,6
białostockie, lubelskie	62	35,5	61,3	3,2
kielockie, rzeszowskie, katowickie, krakowskie	64	23,4	68,8	7,8
inne i brak danych	38	18,4	76,3	5,3

Jak widzimy, najwyższe poczucie stabilizacji wykazują badani pochodzący zna Buga; między osobami pochodzącymi z pozostałych rejonów Polski nie obserwujemy poważniejszych różnic.

Poczucie stabilizacji, a częstość zmian miejsca zamieszkania

Częstość zmian miejsca zamieszkania	N=100%	Czy sądziłby Pan/i/ że osiedlenia się w Świnoujściu?		
		tak, raczej	nie, raczej	brak danych
najwyżej jeden raz	295	86,1	13,2	0,7
dwie lub trzy razy	101	88,1	9,8	2,1
cztery i więcej razy	19	73,7	26,3	-
brak danych	9	77,8	11,1	11,1

Częstość zmian miejsca zamieszkania	N=100%	Czy chciałby Pan/i/ żeby Pana/i/ dzieci pozostały na stałe w Świnoujściu?			
		tak	nie	nie wiem	brak danych
najwyżej jeden raz	295	65,4	20,7	6,4	7,5
dwa lub trzy razy	101	65,3	20,8	8,9	4,9
cztery i więcej razy	19	42,1	31,6	15,8	10,5
brak danych	9	66,7	11,1	-	22,2

Częstość zmian miejsca zamieszkania	N=100%	Gdyby miał Pan/i/ możliwość osiedlenia się gdzie indziej, czy chciałby Pan/i/ wyjechać ze Świnoujścia?		
		tak	nie	brak danych
najwyżej jeden raz	295	30,8	66,8	2,4
dwa lub trzy razy	101	28,7	69,3	2,0
cztery i więcej razy	19	42,1	47,4	10,5
brak danych	9	77,8	11,1	11,1

Widzimy, że osoby, które po wojnie wielokrotnie zmieniały miejsce zamieszkania, wykazują dużo mniejsze poczucie stabilizacji niż osoby, które wykazały się mniejszą ruchliwością. Wniosek ten należy jednak przyjąć z wielką ostrożnością z powodu małej liczebności grupy osób, które zmieniały 4 i więcej razy miejsce zamieszkania.

Poczucie stabilizacji, a trudności życia w Świnoujściu

Trudności życia w Świnoujściu	N=100%	Czy zadowolony jest Pan/i/ z osiedlenia się w Świnoujściu?		
		tak, raczej tak	nie, raczej nie	brak danych
materialne	340	82,3	16,2	1,5
zła ocena ludzi w Świnoujściu	46	80,4	17,4	2,2
brak rozrywek	148	86,5	13,5	-
brak szkół	71	91,5	8,5	-
nic nie utrudnia	14	85,7	14,3	-

Trudności życia w Świnoujściu	N=100%	Czy chciałby Pan/i/ aby Pana/i/ dzieci pozostały na stałe w Świnoujściu?			
		tak	nie	nie wiem	brak danych
materialne	340	62,0	21,8	6,4	2,9
zła ocena ludzi w Świnoujściu	46	54,3	34,8	8,7	2,2
brak rozrywek	148	63,5	24,3	7,5	4,7
brak szkół	71	69,0	26,8	1,4	2,8
nic nie utrudnia	14	78,7	-	14,2	7,1

Trudności życia w Świnoujściu	N=100%	Gdyby miał Pan/i/ możliwość osiedlenia się gdzie indziej, czy wyjechałby Pan/i/ ze Świnoujścia?		
		tak	nie	brak danych
materialne	340	34,1	63,2	2,7
zła ocena ludzi w Świnoujściu	46	54,3	43,5	2,2
brak rozrywek	148	31,1	66,9	2,0
brak szkół	71	33,8	63,4	2,8
nic nie utrudnia	14	14,3	85,7	-

Osoby, które źle oceniają współmieszkańców, wykazują stosunkowo mniejsze poczucie stabilizacji niż osoby, które wymieniają inne trudności. Oczywiście trudno tu jednak przesądzać kierunek stwierdzonej zależności, nie wiemy czy zła ocena ludzi mieszkających w Świnoujściu wpływa na niższe poczucie stabilizacji, czy też niższe poczucie stabilizacji wpływa na złą ocenę współmieszkańców. Pomiędzy pozostałymi wymienionymi trudnościami, nie widać większych różnic, jeśli chodzi o ich związek z poczuciem stabilizacji w Świnoujściu.

Poczucie stabilizacji, a ocena poprawy warunków życia w ciągu ostatnich dwóch lat

Ocena warunków poprawy życia w ciągu ostatnich 2-ech lat?	N=100%	Czy zadowolony jest Pan/i/ z osiedlenia się w Świnoujściu?		
		tak, raczej tak	nie, raczej nie	brak danych
poproszyli się	213	91,1	8,4	0,5
pozostali bez zmian	117	81,3	17,0	1,7
poproszyli się	78	79,4	18,0	2,6

Ocena warunków poprawy życia w ciągu ostatnich 2-ech lat?	N=100%	Czy chciałby Pan/i/ aby Pana/i/ dzieci pozostali na stałe w Świnoujściu?			
		tak	nie	nie wiem	brak danych
poproszyli się	213	73,7	14,5	6,6	5,2
pozostali bez zmian	117	49,6	33,3	6,0	11,1
poproszyli się	78	61,5	24,4	9,0	5,1

Ocena warunków poprawy życia w ciągu ostatnich 2-ech lat?	N=100%	Gdyby miał Pan/i/ możliwość osiedlenia się gdzie indziej, czy chciałby Pan/i/ wyjechać ze Świnoujścia?		
		tak	nie	brak danych
popiepszyły się	213	25,3	73,2	1,5
pozostały bez zmian	117	37,6	58,1	3,3
popiepszyły się	78	38,4	60,3	1,3

Jak widzimy, osoby których warunki życia w ostatnich 2-ech latach uległy poprawie, wykazują poczucie stabilizacji znacznie wyższe niż osoby, których warunki życia pozostały bez zmian, bądź się popiepszyły. Stąd dość oczywisty wniosek: wzrost stopy życiowej jest istotnym czynnikiem stabilizacji ludności.

Poczucie stabilizacji, a optymizm związany z rozbudową miasta

Czy Pana/i/ zdaniem rozbudowa Świnoujścia popiepszy warunki życiowe wszystkich mieszkańców miasta?	N=100 %	Czy zadowolony jest Pan/i/ z osiedlenia się w Świnoujściu?		
		tak, raczej tak	nie, raczej nie	brak danych
znacznie popiepszy	298	92,6	6,7	0,7
trochę popiepszy	60	71,7	28,3	-
nie popiepszy	16	68,7	31,3	-
nie mam zdania	41	70,7	26,8	2,5

Czy Pana/i/ zdaniem rozbudowa Świnoujścia polepszy warunki życiowe wszystkich mieszkańców miasta?	N=100 %	Czy chciałby Pan/i/ żeby Pana/i/ dzieci pozostały na stałe w Świnoujściu?			
		tak	nie	nie wiem	brak danych
znacznie polepszy	298	74,2	13,1	6,7	6,0
trochę polepszy	60	36,6	46,7	6,7	10,0
nie polepszy	16	43,7	37,5	18,8	-
nie mam zdania	41	51,3	34,1	9,7	4,9

Czy Pana/i/ zdaniem rozbudowa Świnoujścia polepszy warunki życiowe wszystkich mieszkańców miasta?	N=100%	Gdyby miał Pan/i/ możliwość osiedlenia się gdzie indziej, czy chciałby Pan/i/ wyjechać ze Świnoujścia?		
		tak	nie	brak danych
znacznie polepszy	298	24,5	73,5	2,0
trochę polepszy	60	50,0	46,7	3,3
nie polepszy	16	50,0	50,0	-
nie mam zdania	41	34,1	58,5	7,3

Czy spodziewa się Pan/i/ że rozbudowa Świnoujścia polepszy warunki życiowe Pana/i/ rodziny?	N=100%	Czy zadowolony jest Pan/i/ z osiedlenia się w Świnoujściu?		
		tak, raczej tak	nie, raczej nie	brak danych
spodziewam się polep- szenia	314	92,3	7,4	0,3
nie spodziewam się polepszenia	70	66,7	31,9	1,4

Czy spodziewa się Pan/i/ że rozbudowa Świnoujścia polepszy warunki życiowe Pana/i/ rodziny?	N=100%	Czy chciałby Pan/i/ żeby Pana/i/ dzieci pozostały na stałe w Świnoujściu?			
		tak	nie	nie wiem	brak danych
spodziewam się polepszenia	314	71,9	15,0	7,0	6,1
nie spodziewam się polepszenia	70	41,7	44,4	8,3	5,6

Czy spodziewa się Pan/i/ że rozbudowa Świnoujścia polepszy warunki życiowe Pana/i/ rodziny?	N=100%	Gdyby miał Pan/i/ możliwość posiedlenia się gdzie indziej, czy chciałby Pan/i/ wyjechać ze Świnoujścia?		
		tak	nie	brak danych
spodziewam się polepszenia	314	25,8	72,3	1,9
nie spodziewam się polepszenia	70	48,6	48,6	2,8

Powyższe zestawienia pozwalają nam stwierdzić, że między wysokim poczuciem stabilizacji, a optymizmem związanym z rozbudową miasta występuje bardzo wysoka współzależność: wśród osób, które spodziewają się, w związku z rozbudową, poprawy warunków życiowych, występuje z reguły o wiele wyższy odsetek osób wykazujących wysokie poczucie stabilizacji.

x

x

x

Ogólnie zatem stwierdziliśmy, że poczucie stabilizacji mieszkańców Świnoujścia w niewielkim stosunkowo stopniu zależy od poprzednich losów badanych osób. Jak się okazało, bardzo mały wpływ na poczucie stabilizacji wywiera długość pobytu w Świnoujściu, częstość zmian miejsca zamieszkania /wyjątkiem jest bardzo niewielka grupa osób, które wielokrotnie zmieniały miejsce zamieszkania/, czy też pochodzenie regionalne.

Stopień poczucia stabilizacji zależy przede wszystkim od sytuacji, w jakiej aktualnie znajduje się badana osoba. A więc, zależy np. od tego, czy badany odczuł w ostatnich latach poprawę warunków życia w Świnoujściu, czy spodziewa się, że rozbudowa Świnoujścia poprawi warunki jego życia, czy nie układają mu się złe stosunki z innymi współmieszkańcami w Świnoujściu itp. Większymi aktualnie trudnościami życiowymi, możemy wytłumaczyć również fakt słabszego poczucia stabilizacji osób z najniższej kategorii. Poczucie stabilizacji zależy również od tego, w jakim stopniu badany mieszkający w Świnoujściu może zaspokoić swoje aspiracje życiowe. Niezaspokojeniem życiowych aspiracji na terenie Świnoujścia wytłumaczyć możemy chyba słabsze poczucie stabilizacji pracowników umysłowych w porównaniu z innymi kategoriami społeczno - zawodowymi.

ZAKOŃCZENIE - WNIOSKI I HIPOTEZY

Cała przeprowadzona analiza wyników badania z września 1961 r. i porównanie tych wyników z wynikami analogicznego badania przeprowadzonego w r. 1959 upoważnia do stwierdzenia, że napięta sytuacja w polityce międzynarodowej jaka miała miejsce w okresie realizacji badania /sprawa Berlina/ nie wpłynęła na poczucie stabilizacji mieszkańców Świnoujścia.

W ciągu tych dwóch lat powstały jednak warunki, które w przyszłości na pewno będą miały duży wpływ na wzrost poczucia stabilizacji. Chodzi tu przede wszystkim o takie fakty, jak np. wyrównanie proporcji mężczyzn i kobiet i zmniejszenie się odsetka ludzi należących do najmłodszej kategorii wieku, którzy wykazują stosunkowo najniższe poczucie stabilizacji. Postępująca rozbudowa Świnoujścia pod wieloma względami ułatwiła i uprzyjemniła życie w mieście, co np. znalazło w ankiecie odbicie w zmniejszonej liczbie skarg na złe zaopatrzenie i na brak rozrywek.

Rozpatrując proces stabilizacji pamiętać jednak należy, że mieszkańcy Świnoujścia nie stanowią zbiorowości zamkniętej, lecz wręcz przeciwnie - do Świnoujścia w ostatnich latach przybyła bardzo potężna fala nowych osiedleńców. W ciągu ostatnich 5 lat osiedliło się w Świnoujściu około 40 % mieszkańców miasta. Fakt ten odgrywa bardzo ważną rolę dla zrozumienia analizowanego przez nas zagadnienia. Występują bowiem dość wyraźne różnice pod pewnymi względami pomiędzy "starymi" mieszkańcami Świnoujścia, przybyłymi tu przed r. 1957, w okresie gdy miasto miało zupełnie inny charakter, a grupą osób, które osiedliły się w Świnoujściu w ostatnich latach.

"Starzy" mieszkańcy Świnoujścia wykazują trochę wyższe poczucie stabilizacji, niż osoby przybyłe w ostatnich latach na co na pewno wpłynęła ich znacznie większa "zasiedziałość" i zagospodarowanie się w mieście. Świadczy o tym np. fakt, że osoby te znacznie częściej od osób nowoprzybyłych wymieniają materialne motywy zadowolenia z osiedlenia się w Świnoujściu, że wśród "starych" mieszkańców Świnoujścia spotykamy znacznie mniej skarg na złe mieszkanie itp.

Nowoprzybyli - przeważnie ludzie młodzi - napotykali w pierwszych latach pobytu na wiele trudności /np. brak mieszkań/ i przypuszczalnie z tego powodu wykazują nieznacznie niższe poczucie stabilizacji od osób od dawna mieszkających w Świnoujściu.

Porównując wyniki badania z r. 1959 i z r. 1961 zwrócić trzeba uwagę na zarysowanie się pewnych dość wyraźnych tendencji. Wyniki badania z r. 1961 pozwalają stwierdzić, że mężczyźni wykazują się wyższym niż kobiety poczuciem stabilizacji, co na pewno wpływa z wyższego optymizmu w związku z rozbudową miast i z większego zadowolenia z wykonywanej pracy. Ponieważ badanie przeprowadzone w r. 1959 nie wykazało żadnych różnic między poczuciem stabilizacji mężczyzn i kobiet, fakt wyższego poczucia stabilizacji mężczyzn w Świnoujściu możemy częściowo przynajmniej wytłumaczyć, jako skutek wyrównania się proporcji mężczyzn i kobiet w Świnoujściu oraz łatwiejszego przystosowywania się mężczyzn do nowych warunków.

Zasygnalizować również należy znaczny spadek poczucia stabilizacji oraz zadowolenia z wykonywanego zawodu wśród pracowników umysłowych. Częściowo chyba tylko można ten fakt wytłumaczyć przybyciem dużej części pracowników umysłowych do Świnoujścia nie dobrowolnie, lecz w drodze przeniesienia służbowego.

Jak widzieliśmy, zarówno badanie z r. 1959 jak i z 1961, wykazało występowanie bardzo silnego związku pomiędzy poczuciem stabilizacji, a optymizmem w związku z rozbudową miasta. Dalsza rozbudowa i odbudowa Świnoujścia na pewno jeszcze bardziej zwiąże mieszkańców Świnoujścia z zamieszkiwanym przez nich miastem.